

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ СТУДЕНТІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ЗА ПРОГРАМОЮ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ

Сергій РОМАНЧУК¹, Андрій ЯВОРСЬКИЙ²

¹Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

²Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. У статті проаналізовано рівень фізичної підготовленості студентів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу вищих навчальних закладів. Проведено тестування, перевірено рівень фізичної підготовленості студентів при вступі та під час закінчення навчання на військовій кафедрі. Виявлено низький рівень витривалості офіцерів запасу та відсутності навичок у проведенні фізичної підготовки з підлеглим особовим складом.

Ключові слова: студенти, офіцери запасу, фізична підготовленість, планування, недоліки, ефективність.

ФИЗИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВЛЕННОСТЬ СТУДЕНТОВ, УЧАЩИХСЯ ЗА ПРОГРАММОЙ ПОДГОТОВКИ ОФИЦЕРОВ ЗАПАСА

Сергей РОМАНЧУК¹, Андрей ЯВОРСКИЙ²

¹Академия сухопутных войск

имени гетмана Петра Сагайдачного

²Львовский государственный университет
физической культуры

Анотация. В статье проанализирован уровень физической подготовки студентов, учащихся по программе подготовки офицеров запаса вузов. Проведено тестирование, проверен уровень физической подготовленности студентов во время поступления и окончания учебы на военной кафедре. Выявлен низкий уровень выносливости офицеров запаса и отсутствия навыков в проведении физической подготовки с подчиненным личным составом.

Ключові слова: студенты, офицеры запаса, физическая подготовка, планирование, недостатки, эффективность.

PHYSICAL PREPAREDNESS OF STUDENTS STUDYING BY EDUCATION PROGRAM FOR RESERVE OFFICERS

Sergiy ROMANCHUK¹, Andriy YAVORSKYJ²

¹Academy of Land Forces

named after Hetman P. Sagaydachnyj

²Lviv State University of Physical Culture

Abstract. The level of physical training of the students studying according to the program of education the reserve officers at the higher educational establishment has been analysed at the as article. The testing and the level of physical training the students at the entrance and during their graduation at the military department have been done here. The low level of physical endurance and the lack of physical e D's educational skills of the military staff have been discovered at the research.

Key words: students, officers, physical training, planning, lack, effectiveness.

Вступ. За даними кадрового центру Міністерства оборони України за останній час збільшилася кількість випускників вищих навчальних закладів (ВНЗ), що навчалися за програмою офіцерів запасу, яких призвали для відбування військової служби в силові структури. Так, 2012 року було призвано 16% випускників, 2013 року – 17%, а 2014 року – 21%, з них 14,8% було призвано до лав Збройних сил України.

Гостро постала проблема професійної готовності офіцерів запасу до виконання завдань за призначенням на первинних засадах. Одним із таких питань є вивчення та вдосконалення їх фізичної готовності, як однієї з головних складових професійної готовності.

Отже, актуальним є вивчення та пошук інноваційних технологій удосконалення наявної системи фізичного виховання студентів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу ВНЗ.

Роботу виконано в рамках науково-дослідної роботи Управління фізичної підготовки ЗС України за темою «Дослідження питання підготовки майбутніх офіцерів сухопутних військ Збройних сил України щодо використання занять з фізичної підготовки із військово-службовцями контрактної служби для формування колективних дій військових підрозділів», шифр «Колективізм».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковці І.С. Овчарук (2009), В.М. Романчук (2012) доводять, що військово-професійна діяльність офіцера – це діяльність, пов'язана з підготовкою до участі в бойових діях, керування діяльністю військового колективу, виховання й навчання особового складу підрозділу, постійне вдосконалення своїх професійних навичок і знань [7, 8].

Учені вивчали недоліки системи військової освіти та причини слабкого рівня загальновійськової підготовки офіцерів запасу, а саме: актуальні проблеми військової освіти та підготовки військових фахівців досліджували у своїх наукових працях С.Ю. Поляков (2008), О.М. Моїсеєнко, М.І. Нещадим (2009), А.С. Гавриленко (2010); перебудову системи військової освіти для підготовки нової генерації військових фахівців досліджували Ю.М. Супрунов (2005), В.В. Ягупов В.В. (2005), Р.Н. Серветник (2007), В.А. Романяк (2009), В.Г. Радецький (2010), М.І. Науменко (2012) і багато інших; теоретико-методологічні основи фізичної підготовки офіцерів запасу у ВНЗ висвітлювали О.І. Попович (2010) та Ю.С. Фіногенов (2011) [3, 4, 5].

Проблема професійно-прикладної фізичної підготовки студентів (ППФП) завжди була в центрі уваги науковців (Р.Т. Раєвський, С.В. Халайджі, 2007; Е.І. Маляр, 2009) [1,6]. Незважаючи на наявність достатньої кількості наукових та методичних робіт, присвячених вивченню впливу ППФП у вищій школі (В.Н. Платонов, 1991, В.А.Земцов, 1999, С.М. Погудин, 2002) на формування професійно важливих умінь і навичок, проблему ППФП студентів ВНЗ розроблено недостатньо [3], вона як складова військово-фізичної підготовки в Україні також залишається актуальною й малорозробленою.

Ю.С. Фіногенов [5] довів, що ефективність системи фізичної підготовки військовослужбовців залежить від багатьох чинників, а саме:

- рівень фізичної підготовленості молодого поповнення;
- стан матеріально-технічної бази;
- місце фізичної підготовки в системі бойової підготовки;
- фінанси, що виділяються на її організацію та проведення;
- професійність керівників занять;
- рівень мотивації військовослужбовців до занять фізичною підготовкою і спортом та ефективності проведення її форм. [2,3]

Ураховуючи ці чинники, можна досягти всебічної підготовленості військовослужбовців до виконання завдань за призначенням на первинних засадах.

Мета роботи – проаналізувати проблематику фізичної підготовленості студентів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу вищих навчальних закладів.

Завдання:

1. Проаналізувати наукову й методичну літературу з проблеми дослідження.
2. Визначити рівень фізичної підготовленості студентів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу вищих навчальних закладів.

Основний матеріал дослідження. Для визначення рівня фізичної підготовленості студентів, які характеризують силу, швидкість і витривалість, було проведено тестування, в якому взяли участь 2047 студентів ВНЗ Львівської області, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу. Ми виявили, що результати, отримані під час тестування фізичної підготовленості студентів, не відповідають вимогам Настанови з фізичної підготовки для випускників ВНЗ.

Аналіз вступних іспитів із фізичної підготовки цих студентів на військову кафедру виявив, що всі студенти під час випробувань продемонстрували позитивні результати з фізичної підготовки. Серед них мали відмінні та добрі результати у вправах із бігу на 100 метрів 62% студентів, у вправах на силу – тільки 68% та з бігу на 3 км – лише 17% (див. рис.1).

Проведене тестування довело, що за два роки рівень фізичної підготовленості студентів достовірно знизився. Позитивно тести з фізичної підготовки склало лише 54% студентів ($p < 0,01$), з них 83% не виконали вправу на витривалість, що свідчить про неготовність систем

організму студентів до виконання будь-яких дій упродовж тривалого часу.

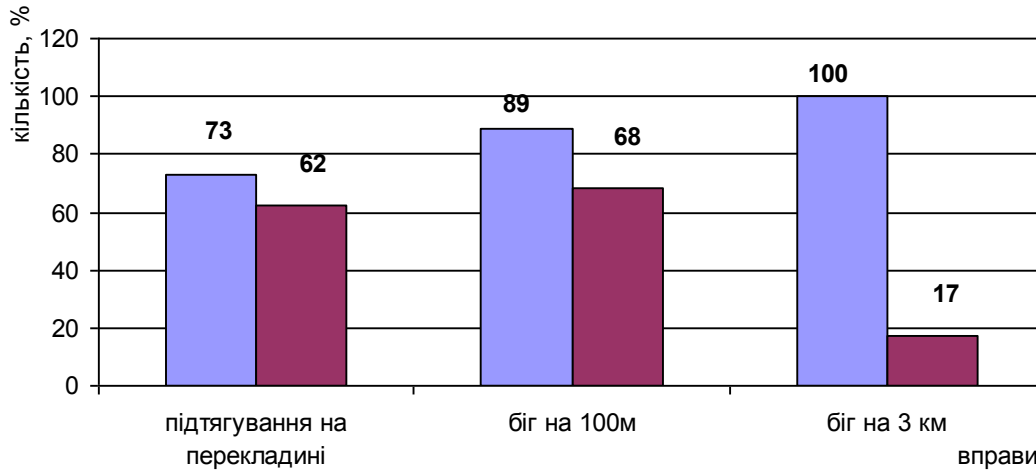

Рис. 1. Результати виконання нормативів із фізичної підготовки студентами, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу ВНЗ (n=2047) (%):

- результати студентів під час вступу до військової кафедри;
- результати під час тестування.

Наше дослідження дало змогу з'ясувати, що офіцери, які отримали вищу освіту у ВНЗ та одночасно навчалися за програмою підготовки офіцерів запасу, мають низькі результати з фізичної підготовленості, не завжди отримують необхідне тижневе фізичне навантаження, не виконують повною мірою своїх функцій у загальному формуванні фахівця. Крім того, офіцери запасу виявилися не здатними організувати та проводити фізичну підготовку з підлеглим особовим складом. Під час навчальних зборів військові фахівці пов'язували ці недоліки з невирішеними раніше проблемами системи військової освіти, а проблемні питання низького рівня загальновійськової підготовки офіцерів запасу командири та начальники різних рівнів намагалися розв'язати за рахунок підвищення якості та обсягу професійної підготовки.

За результатами аналізу показників тестування студентів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу ВНЗ, із предметів загальновійськової підготовки ми виявили слабкий рівень підготовленості студентів із вогневої підготовки, слабкі навички зі строкової підготовки, украй низький рівень такої фізичної якості, як витривалість. Таким чином, фізична підготовка на основі загальної та швидкісної витривалості є одним із напрямків удосконалення фізичної підготовки студентів.

Ми проаналізували порядок організації фізичного виховання в базових ВНЗ, студентів яких тестували. Під час аналізу системи фізичного виховання у ВНЗ України було встановлено, що принципи Болонського процесу допускають проведення фізичного виховання як факультативу. Отже, наказом МОН України від 09.07.2009 року №642 "Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента" встановлено організувати навчальні заняття з фізичного виховання обсягом чотири години на тиждень як з позакредитної дисципліни. Від 2011 року наказ виконують усі виші.

У теперішній час студенти, перевантажені великою кількістю навчальних дисциплін та навчанням за програмою підготовки офіцерів запасу, практично не відвідують заняття з позакредитної дисципліни, тому не отримують потрібного фізичного навантаження.

За результатами дослідження можна стверджувати, що в Україні в багатьох ВНЗ на кафедрах фізичного виховання не достатньо приділяють уваги поліпшенню рівня фізичної підготовки студентів або взагалі не займаються цим, що негативно відбивається на фізичному стані майбутніх офіцерів запасу.

На нашу думку, однією з причин низьких результатів загальновійськової підготовки офіцерів запасу є відсутність системного підходу до організації фізичного виховання у ВНЗ. Окрім того, потрібно враховувати непередбачувані наслідки відсутності прикладної

спрямованості у викладанні (традиційної системи) фізичного виховання у ВНЗ, які вплинуть на якість підготовки майбутнього військового.

Висновки:

1. З'ясовано, що, незважаючи на наявність достатньої кількості наукових та методичних робіт із вивчення професійно-прикладної фізичної підготовки студентів ВНЗ, недостатньо розроблено її складову – військово-фізичну підготовку.

2. Виявлено, що у ВНЗ на перших і других курсах організовані заняття з фізичного виховання допомагають отримати необхідний рівень підготовленості студентів, які бажають вступити на військову кафедру. Надалі фізичне виховання проводиться як факультатив, що достовірно ($p < 0,01$) знижує рівень фізичної підготовленості студентів та не дозволяє стверджувати про готовність випускника військової кафедри виконувати свої обов'язки за призначенням на первинних офіцерських посадах.

3. Проведене тестування фізичної підготовленості дозволило з'ясувати, що за два роки його рівень у студентів достовірно знизився. Позитивно тестування пройшли лише 54% студентів ($p < 0,01$). Зокрема, із них 83% не виконали вправу на витривалість, що свідчить про неготовність систем організмів студентів до виконання будь-яких дій упродовж тривалого часу.

Перспектива дослідження. Плануємо вивчити фізичну підготовленість випускників вищих військових навчальних закладів, ВНЗ та молодих офіцерів, порівняти їхній рівень підготовленості та визначити оптимальний рівень розвитку загальних фізичних якостей, достатній для виконання обов'язків на первинних посадах.

Список літератури

1. *Маляр Е. І.* Професійно-прикладна фізична підготовка студентів у системі вищої професійної освіти / Е. І. Маляр, В. Є. Будний // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2009. – №12. – С. 120–122.
2. *Попович О. І.* Порівняльний аналіз фізичної підготовленості курсантів ВВНЗ і студентів, які навчаються за програмою офіцерів запасу / О. І. Попович // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – №5. – С. 109–112.
3. *Панченко В. Ф.* Аналіз існуючої системи фізичного виховання студентів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу ВНЗ / В. Ф. Панченко // Сучасний стан та перспективи розвитку фізичної підготовки військовослужбовців в системі бойового навчання військ (сил) Збройних Сил та інших силових структур України : матеріали наук.-метод. конф. – К., 2013. – С. 49-53.
4. *Радецький В. Г.* Питання трансформації оборонних структур України та удосконалення системи військової освіти / В. Г. Радецький, В. М. Телелим, Ю. Г. Даник // Наука і оборона. – 2009. – № 1. – С. 15–19.
5. *Фіногенов Ю. С.* Заходи щодо підвищення ефективності організаційних основ фізичної підготовки військово службовців / Ю. С. Фіногенов // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія № 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи – К., 2011. – Вип. 27. – С. 314–321.
6. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів енергетичних спеціальностей : навч. посіб. [за заг. ред. Р. Т. Раєвського]. – Одеса: Наука і техніка, 2006. – 132 с.
7. *Овчарук І. С.* Система фізичної підготовки майбутніх фахівців з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / І. С. Овчарук. – Л., 2008. – 20 с.
8. *Романчук В. М.* Напрямки вдосконалення системи фізичної підготовки військово-службовців Збройних Сил України / В. М. Романчук, С. В. Романчук // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2009. – Вип. 13. – Т. 4. – С. 172–178.

Стаття надійшла до редколегії 5.05.2014

Прийнята до друку 20.05.2014

Підписана до друку 27.06.2014